

ПРИЗНАЦИ НА СЪМНИТЕЛНО ПОВЕДЕНИЕ

В настоящото приложение са очертани основни характеристики и белези на съмнително поведение, които биха могли да бъдат идентифицирани от представители на училищната общност в процеса на подготовка на терористично нападение. За по-ясното им изложение и разбиране, основните признаци на съмнително поведение са обобщени в групи по вероятните фази и цели на действията на терористите. Накрая са включени общи указания за докладването на сигнали и съмнително поведение.

Допускането в изложения по-долу сценарий на подготовка на терористично нападение е, че основната група терористи или терористът (в случай, че той е „единак“) са външни лица за училищната общност. Независимо от това, следва да бъде отбелязано, че фазите на подготовка на терористично нападение съответстват на тези от подготовката на нападение върху училището от „Активен убиец“ или радикализиран/и член/членове на училищната общност.

1. Външно наблюдение

Терористите ще извършат действия по визуално разузнаване на обекта за нападение. В тази фаза и изобщо в целия процес на разузнаване те ще се стремят да определят физическите характеристики на мишената, нейните силни и слаби страни, поведението на хората в обекта, предприетите мерки за физическа защита и тяхната уязвимост, маршрути за движение в района, особености на околната среда и други детайли, необходими в планирането на атаката.

Признаци:

- Продължително и/или периодично присъствие и целенасочено наблюдение върху района и сградите на училището от непознати в непосредствена близост до оградата.
- Наблюдение от спряло или бавно движещо се МПС в близост до района на училището.
- Използване на бинокъл или други прибори за визуално наблюдение.
- Правене на снимки или видеозаписи на района и сградите на училището.
- Чертане на скици или схеми.
- Използване на карти и поставяне на отметки/бележки върху тях.
- Водене на записки.

Основни **разлики между турист и терорист**, когато правят снимки:

- Туристът заснема забележителности или придружаващите го лица на фона на забележителности. Терористът заснема камерите за видеонаблюдение, точките за достъп, охраната и движението на хората.
- Туристът ще се задържи в района минута-две. Терористът ще смени позицията няколко пъти, ще обиколи района и вероятно ще се върне пак след един или няколко дни.
- Туристът няма да прикрие лицето си или онова, което прави. Терористът ще вземе мерки да не бъде разпознат и да не бъдат забелязани неговите действия.
- Туристът едва ли ще направи снимка от МПС. Терористът ще предпочете снимки от автомобил, стига рискът да бъде идентифицирано МПС-то е приемлив за него.

2. Събирането на информация

Действията на терористите по събиране на информация за мишената целят добиване на детайли и данни, които външното наблюдение не може да осигури. Например относно:

- Архитектурните и техническите планове на сградата.
- Вътрешното разположение на коридорите и помещенията.
- Сградните инсталации.

- Планове за охрана.
- Елементите за физическа защита.
- Педагогическите специалисти и другия щатен състав на училището.
- Наемателите и/или ползватели на училищни активи.
- Външните изпълнители, които работят в района и сградата.
- Доставчиците.

Признаците, които училищната общност би могла да идентифицира в тази фаза на разузнавателна дейност са свързани с два от способите за добиване на информация:

2.1. Проникване в района и сградата

За проникване под прикритие терористите трябва да изградят легенда. Легендата включва:

- Документи за представяне под друга самоличност.
- Униформа и отличителни знаци.
- Екипировка и автомобили (евентуално брандирани).
- Понякога, предварително обаждане по телефона за посещението.

Признаци:

- Невъзможност на лицата да представят лични документи (по някаква посочена от тях оправдателна причина).
- Представените за проверка лични документи са на други лица (снимка, която не е на лицето).
- Наличие на белези за фалшифициране на личните документи (друг материал на пластиката, липса на яснота, отклонение в цветовете, различна дебелина на картата).
- Униформата изглежда странна – липсват елементи от нея или има наличие на несъответстващи елементи и отличителни знаци (например на полицейски служител).
- Униформата не е по мярка на лицето (открадната).
- Екипировката не съответства на задачата (установено от охраната при задължителната проверка на багажа на посетителите).
- Автомобилът, по някаква причина, не изглежда служебен.
- Контролното обаждане до офиса на изпращащия лицата не потвърждава тяхната версия. Пояснение: В случай, че е имало предварително обаждане, училището следва да проведе разговор с изпращащия преди пристигането на лицата. Ако не е имало такова, охраната трябва да извести директора за пристигналите лица и той/тя да извърши контролно обаждане. Да се има предвид, че потвърждението в никакъв случай не означава, че версията на лицата е истинска. Възможно е сайтът на фирмата да е фалшив/подменен (съответно посочените на него контакти) или отговарящият на контролното обаждане да е част от терористичната клетка.
- Лицата изглеждат притеснени, възбудени, нервни или в общи линии странни (виж точката по-долу за подозрително поведение).
- По време на извършване на съответната работа лицата показват липса на професионализъм, отклоняват се от конкретния обект, изтъкват странни причини за това, проточват изпълнението, опитват се да отпратят придружаващото ги лице, чертаят скици, извършват прикрито заснемане, задават несвързани със задачата въпроси и други подобни, навеждащи на подозрението, че имат скрита цел.

Възможни легенди:

- Служители на дружество за електроразпределение, ВиК, топлофикация или газификация (за проверка на съответната инсталация и тяхната правилна експлоатация).
- Техници на електрооборудване (например, за безплатна проверка и обслужване на климатици, вентилационни инсталации и осветителни системи).

- Служители на фирма за борба и защита от вредители, за изследване и вземане на проби от питейната вода, за комуникационни/интернет услуги (появяващи се веднага след възникване на проблем) и други, които като правило не изискват заплащане.
- Представители на държавни инспектиращи органи (ХЕИ – Държавен санитарен контрол, Българска агенция за безопасност на храните, районната служба за ПБЗН и др.)
- Куриери, доставчици и други подобни.

2.2. Вербовка

Вербовката е система от целенасочени действия за привличане към сътрудничество на лица, разполагащи с достъп и възможности за решаване на разузнавателни задачи на терористите. За училището са от значение вербуваните лица от неговата общност. Да се има предвид, че е възможно вербуваното лице да е заблудено за истинските цели на изискваните от него задачи.

Основи на вербовката:

- Идейни. Това означава, че вербуваното лице е радикализирано или е в процес на радикализация. Но само по себе си, идентифицирането на индикаторите или симптомите за радикализация не означава, че лицето вече е вербувано.
- Постепенно привличане. Тази вербовка преминава през дребни услуги, молби за съдействия или помощ, изграждане на близка или интимна връзка, зависимост и постепенно въвлечане в изпълнението на задачи в интерес на терористите.
- На комерсиална основа. Изпълнението се възнаграждава с подаръци или пари.
- На основата на личностните особености. Например при предразположеност на лицето към авантюристични постъпки или ако то е някакъв тип мегаломан или комплексар.
- На основата на зависимост. Най-често чрез изнудване на лицето с компрометиращи материали за нарушение на морални или етични норми.

Връзката между терорист и вербуван има конспиративен характер и е много трудно да бъде идентифицирана. Но ако това се случи (от приятел, съученик, колега, роднина или изобщо близък на вербувания), то именно нейният конспиративен характер е признак за съмнително поведение.

Признаци:

- Прикрито или маскирано правене на снимки и видеозаписи в коридорите и помещенията на училището.
- Чертаене на скици и схеми.
- Движение и проникване в необичайни за лицето места.
- Наблюдение и тестване на елементите за физическа защита.
- Задаване на необичайни въпроси (необходима е преценка за разликата между любопитство и целенасочено събиране на информация).
- Опити да се вкарат опасни материали в сградата или района на училището.
- Опити за сприятеляване с охраната.
- Кражба или заснемане на План за охрана и инструкции за действия.
- Хвалби и намеци за особени приятели и значими отговорности.
- Рязка и необяснима промяна в поведението, например „затваряне“ в себе си (прекъсване на връзки) или демонстрация на ново самочувствие и придобивки.
- Необикновени или изненадващи изявления, след които следва отдръпване от темата (осъзнаване, че това може да е нарушение на конспирацията).

3. Тестване на сигурността

Тестването на сигурността е част от разузнавателния процес и има за цел оценката на:

- Силните и слаби страни на защитата и сигурността на училището.

- Времето за реакция, мястото за пристигане или развърщане, начина на действие, капацитета, оборудването и въоръжението на силите за отговор.

Тестването (провокацията) може да бъде еднократно или в няколко етапа с различни задачи. То може да е открито (под благовидно, привидно основание или предлог) или прикрито.

Признаци:

- Влизане с автомобил в района на училището (проверка действията на охраната).
- Паркиране на забранено място до оградата на района (проверка за времето на реакция и на реалните мерки по отстраняване на автомобила).
- Опит за влизане в сградата, игнорирайки охраната (проверка на надеждността, решителността и реакцията на охраната).
- Умишлен скандал и неадекватно поведение (реакцията на учителите и директора).
- Изоставяне на пакети или багажи в района или сградата на училището.
- Прекъсване на захранването на сигнално-охранителната техническа система (принципно, то следва да е дублирано).
- Поставяне на блокиращи материали на аварийните изходи.
- Счупване на прозорец в извънработно време.
- Задействане на пожарната алармена система или бомбена заплаха и наблюдение на евакуацията (местата на сборните пунктове са евентуална мишена).
- Следене на полицейските и/или „охранителни“ честоти и наблюдение на действията на силите за отговор от позиция в близост до района.

4. Планиране и осигуряване

Паралелно с или в края на разузнавателния процес терористите ще разработят план на нападението, който в общи линии ще включва отговорности, действия, средства за нападение, екипировка, времена и осигуряване. За изпълнението на този план те се нуждаят от финансиране и материални средства.

Терористите ще се стремят да осигурят необходимите финансови средства като пари в наличност (кеш). Подходите за набиране на тези пари включват просия, донорство за някаква кауза или лице, изнудване, кражби, продажба на наркотици, участие в контрабандни канали, трафик на мигранти и други криминални дейности. На практика училището няма как да идентифицира признаците за събиране на финансови средства за терористична дейност (допускането е, че терористите са „външни“ за училищната общност).

Придобиването на необходимите материални средства може да включва:

- Закупуване, кражба или фалшифициране на документи.
- Закупуване или кражба на униформи и отличителни знаци.
- Закупуване или кражба на оръжие, боеприпаси и/или взривни устройства.
- Закупуване или кражба на мобилни радиостанции.
- Кражба или краткосрочно наемане на МПС (и евентуално неговото дегизиране).
- Закупуване на големи количества изкуствени торове и/или химикали (прекурсори).
- Закупуване на голям брой газови бутилки.
- Складиране на голямо количество материални средства.
- Набавяне на учебници или справочници за импровизирани експлозивни устройства.

Тези действия са признаци за подозрително поведение, които всеки свидетел или участник в сделките би трябвало да оцени като подготовка на терористично нападение и съответно – да оповести за тях държавните органи за обществен ред и сигурност.

Въпреки че подозрителните признаци в тази фаза са далеч от системните способности на училището да ги идентифицира, то следва да се има предвид следното:

- При подготовката на взривните устройства стават грешки и ... избухвания. Белезите от изгаряния са подозрителен признак, който училището би могло да идентифицира в последните две фази на подготовката на терористичното нападение.
- При изготвянето на взривните вещества се отделя силна миризма на химикали. Това, само по себе си, компрометира мястото на лабораторията на терористите. От друга страна, тази миризма може да попие в техните дрехи или тъканите на тяхната екипировка. Странната „химическа“ миризма е подозрителен признак, който може да бъде идентифициран в последните две фази на подготовката.

5. Репетиция

Терористите ще проведат „сухи“ тренировки, със следните цели:

- Проверка на плана и концепцията на нападението.
- Измерване на времената на придвижването (отчитане работата на светофарите и скоростта на движение на автомобилния поток) и планираните действия.
- Отработване на различни аспекти или варианти от плана или на План „Б“.
- Разкриване на неочаквани проблеми.
- Уточняване на плана и задачите на всеки участник в нападението.

Особености на тренировките:

- С голяма вероятност всички планирани за участие в нападението терористи ще участват и в тренировките.
- Терористите физически ще заемат своите позиции за изпълнение на съответните задачи в терористичното нападение.
- Тренировките биха могли да бъдат проведени на място различно от училищния район, което е изолирано или при което рискът тренировката да привлече внимание е нисък.
- Тренировките вероятно ще бъдат няколко на брой (възможно е различните елементи от плана да бъдат отработени на различно място, например стрелбата по мишени).
- В случай, че в плана е предвидено да бъдат използвани МПС, то те или подобни на планирания вид ще участват в тренировките.
- Твърде е вероятно терористите да използват заместители на планираното за атаката въоръжение и взривни устройства.
- Терористите вероятно ще филмират тренировката – за анализ и оценка на действията.

Репетицията е фазата, в която подготовката на терористичното нападение, независимо от всички взети мерки за скритост, може най-лесно да бъде идентифицирана. Трябва да се действа незабавно, т.к. вероятното време между нея и атаката ще бъде в рамките на ден-два.

Основен признак: Повтарящо се подозрително поведение на едно или група лица в близост до или дори в района на училището. Началото на това поведение е заемане на позиции с посока на фронта училището (вход/входове, площадка или сграда). Подозрителното поведение може да включва и това на едни и същи превозни средства.

6. Заемане на позиция

Това е последната фаза от подготовката, която се изпълнява от терористите непосредствено преди началото на нападението. Това е и последния шанс да бъдат предупредени органите за обществен ред и сигурност за предстоящия терористичен акт и да се подаде своевременно сигнал за изпълнение на процедура „Заклучване“ от „План за действие при критичен инцидент“.

Признаци:

- Заемане на позиции в близост до района или в самия район на училището от лица и/или МПС с подозрително поведение.
- Лица с обеимисти чанти/раници, прекалено широки върхни дрехи или пелерини.
- Въоръжени лица до или в района на училището.
- Лица с жилетки/колани с експлозиви (издути дрехи и стърчащи червени кабели).
- МПС (автомобили, микробуси или товарни камиони) с подозрителни признаци.
- Очевидно блокиране с някакви подвижни средства на подстъпи към района.

7. Подозрително поведение

Характерните белези и признаци на подозрително поведение са посочени в горните групи на настоящия списък, които в общи линии съвпадат с фазите на подготовка на терористичното нападение. Тук ще направим обобщение на това, що е „човек с подозрително поведение“.

Признаци:

- Лице, което в този момент не би следвало да е на мястото, на което се намира (абсурден персонаж на сцената).
- Непознато лице, което не се вписва в средата с външния си вид, държане или роля, която демонстрира.
- Лице с изненадващи, необикновени или странни въпроси, изявления или действия.
- Предвид релативизма на тези обобщени признаци, ето едно просто правило:
- **Хора, слушайте Вашите инстинкти!**

8. Сигнали

Напълно е възможно училището, група или отделен член на училищната общност да получи сигнал за готвеното терористично нападение. Сигналят може да бъде от член на терористичната клетка, нейното обкръжение, вербувано лице, помагач или свидетел на подготвителните действия. Сигналят може да бъде подаден по телефона, в социална мрежа, със SMS или по друг начин. Съдържанието и целите на сигнала могат да бъдат най-различни. Най-важното е получилият сигнала да не го омаловажава. Например предупреждение от вида „Утре недей да ходиш в училище!“ е изключително силен подозрителен признак и причина за незабавна реакция.

9. Индивидуални правила:

За идентифициране на признаците на подозрително поведение и адекватна реакция:

- **Бъдете бдителни!**
- **Ако видите нещо или чуете нещо, то кажете нещо! Незабавно!**
- По-добре е да изпаднете в неловко положение след споделяне на своите подозрения, отколкото да пропуснете шанса да спасите човешки живот.
- Не се опитвайте да проследявате или спирате лицата със съмнително поведение.
- Докладвайте директно на директора на училището или на служителя за връзка по сигурността, а при невъзможност – на ЕЕНСП 112.

Отговорите на следващите пет въпроса са онова, което идентифицираният съмнително поведение трябва да отчете, запомни и докладва:

- Какво се случва?
- Кой го извършва?
- Къде е това място?
- Кога сте го забелязали?
- Защо имате подозрения?